

РЕЦЕНЗИЯ

От: проф. д-р Георги Димитров Апостолов,
Югозападен университет „Неофит Рилски“ – Благоевград,
професионално направление: 3.7 „Администрация и
управление“, научна специалност „Социално управление“.

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователната и
научна степен **„доктор“** по *научната специалност*
„Организация и управление извън сферата на материалното
производство (публична администрация)“ в УНСС.

Основание за представяне на рецензията е участието в състава на
научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед №
849/13.04.2019 г. на Зам.-ректора по научноизследователската дейност на
УНСС - проф. д-р Диана Копева.

Автор на дисертационния труд: *Ивайло Петров Илиев*
Тема на дисертационния труд: *„Алтернативен подход за управление*
и оценка на публични програми“

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал в докторска програма към катедра
„Публична администрация“ на факултет *„Управление и администрация“*
на УНСС по професионално направление 3.7 *„Администрация и*
управление и научна специалност „Организация и управление извън
сферата на материалното производство (публична администрация)“,
съгласно Заповед на Ректора на УНСС №1049/12.05.2016 г. Обучението е
осъществено в *редовна* форма през периода 13.04.2016 г. - 13.04.2019, а
след това докторантът е продължил в задочна форма на обучение до
провеждането на вътрешното обсъждане на дисертационния проект на
13.04.2020 г., след което е отчислен с право на защита със заповед на
Ректора на УНСС №907/27.04.2020 г. Научен ръководител на докторанта е
била доц. д-р Евгения Пенкова.

Ивайло Илиев е роден на 26 февруари 1991 г. Завършил е средното и
висшето си образование с икономически профил като е получил

бакалавърската и магистърската си образователно-квалификационни степени в УНСС със специалности „Финанси“ и „Публични финанси“. Освен това през 2019 г. е придобил и допълнителна квалификация „Софтуерен инженер“ от Софтуерния университет в София. В периода от м. септември 2017 г. до м. януари 2018 г. е заемал академичната длъжност „асистент“ в УНСС и е преподавал дисциплината „Бюджетна политика“. Съгласно професионалната му автобиография, г-н Илиев е работил последователно като „кредитен експерт“, „асистент мениджър“, „финансов директор“, „специалист онлайн търговия“ и „търговски директор“ в стопанския сектор.

От направената академична справка става ясно, че докторант Илиев е изпълнил всички задължения от индивидуалния си план – положил е необходимите изпити; провеждал е занятия със студенти от редовна форма на обучение; участвал е в научни форуми в и извън катедрата; проучвал е различни информационни източници на български и английски език и е изготвял подробни библиографски справки; публикувал е научни статии и е изнасял доклади, свързани с дисертационния му труд.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Изборът на темата е убедително обоснован с обстоятелства, които са изложени подробно. Представеният дисертационен труд е с общ обем от 283 страници и включва – списъци на използваните съкращения, таблици (25), фигури (29) и приложения, основен текст, списък с реферирани информационни източници и различни приложения. Основният текст на дисертацията е с обем от 250 страници и съдържа *въведение, три глави и заключение*. За онагледяването на различни авторски постановки или доказване на обобщения и изводи, в изложението са използвани 16 таблици и 13 фигури. Приложенията (5) добавят важна илюстративна или доказателствена информация, позволяваща по-пълна оценка на резултатите от проведените изследвания и верифициране на изследователските резултати.

В структурно отношение работата е добре обмислена и балансирано построена. Изложението следва ясен и адекватен методологически принцип на низхождане от общи научни схващания, отнасящи се до управленски парадигми за реализиране на публични политики и програми, чрез изясняване особеностите на публичните мрежи и мрежовата оценка до апробиране на иновативен управленски механизъм чрез анализ и оценка на една конкретна програма от образователния сектор. Това е находчив подход, който гарантира не само верифициране валидността на абстрактно теоретическите изводи, направени от дисертанта, но и

традуктивния им характер спрямо други обществени програми или сфери. Нещо повече, той е съзнателно търсен, а логиката му е експлицитно представена в уводната част на дисертацията.

Въз основа на богат информационен ресурс, в отделните глави много задълбочено и изчерпателно са разгледани същностните характеристики на ключови категории и инструментални понятия, отнасящи се до класически и нови управленски модели, тяхното взаимно допълване, разширяване и надграждане, както и подходящата им модификация, отразяваща конкретните социални потребности в една изключително сложна и динамична обществена среда. Централен и в много голяма степен основополагащ за цялата изследователска работа е „мрежовият“ компонент, разгледан подробно и като теоретично-методологичен концепт, и като прагматичен организационно-управленски подход, и като приложен оценителски инструмент. Това се оказва много подходяща стратегия за изясняване на основната теза и обосноваване на подкрепящите я хипотези.

Избраната тема е изключително актуална (повече в Европа и по-малко в България) и това се потвърждава както от все по-нарастващия интерес към „мрежовата“ организационно-управленска парадигма, така и от все по-настойчивия призив на учените за адекватна (т.е. научно обоснована) оценка на реалната ефективност на програмите, реализиращи публични политики (виж напр. изследователския проект „Young AdultIt“, финансиран от програмата Хоризонт 2020 – www.young-adult.eu). В този смисъл, предложеният текст е сред първите значими опити да се постави обосновано този важен обществен и научен проблем, да се очертаят неговите концептуални рамки, да се предложи възможен иновативен подход за решението му и да се апробира неговата ефективност по отношение на една конкретна социална програма. Съвсем съзнателно и по подходящ начин са аргументирани и реалните ограничения в изследователската работа, дължащи се на редица затрудняващи условия – информационна осигуреност, времеви и пространствен обхват и др. Въпреки декларирания предимно теоретичен характер на работата, тя има своите емпирични и практико-приложни достойнства, различни както в избраните методи (напр. „моделиране на функции и процеси“, „верификация на моделни решения“), така и в постигнатите изследователски резултати, някои от които имат силно инструктивен потенциал за работещите в публичната сфера.

Целта на дисертационния труд е формулирана кратко и сравнително ясно – „да се представи и апробира алтернативен [„мрежови“] подход в управлението и анализа на публичните програми“. Тази основна цел се

реализира чрез конкретни задачи, посочени отделно за всяка от четирите хипотези. Задачите са консистентни на основната цел и са изпълнени изцяло в хода на изследването. Обекта („програмното управление“) и предмета („мрежовото управление“ и „мрежовата оценка“) са дефинирани също по ясен и адекватен начин. Дефиницията на основната изследователска теза би могла да се прецизира допълнително, тъй като създава впечатление по-скоро за твърде обща констатация, отколкото за конкретна авторска позиция. Все пак, донякъде това е изпълнено в изведените четири хипотези. Като цяло, налице е много висока степен на кохерентност между темата (заглавието на дисертационния труд), целта, обекта и предмета на изследване, тезата, хипотезите (4) и изследователските задачи (11). Това ясно се вижда и в адекватната структура на работата, систематичния характер на изложението, доказателствената сила на събраната информация, подходящата илюстративност на констатациите и изводите, чрез старателно изработените таблици, графики и различни други приложения.

Използваните информационни ресурси съответстват на поставената цел и изследователски задачи и са значителни по своя обем. В работата си по темата дисертантът е съставил впечатляващ набор от литературни източници основно на английски език, което още веднъж подчертава разликата в интереса към изследваната проблематика в страната и чужбина. Реферираната библиография включва общо 277 източника – 128 книги и монографии (108 от които на английски език), 83 статии в научни списания и издания (81 от които на английски език), 14 научно-изследователски, технически и статистически източници (от които само 1 на български език), 10 нормативни документи и официални източници, 5 материала от международни организации (на английски език) и 37 интернет източници. Голяма част от източниците са актуални (т.е. публикувани са през последното десетилетие) и са пряко свързани с темата на дисертацията.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Получените крайни резултати от цялостния изследователски труд дисертантът правилно диференцира като „теоретически“ и „практически“. Действително теоретическите се намират най-вече в първа и втора глави, докато практико-приложните – в третата. Същевременно обаче, би било добре те да са много по-отчетливо артикулирани и систематично представени. Вместо това на с. 13 се казва накратко нещо твърде неясно: „В теоретичен аспект може да се разграничат научните новости, които се разпознават в авторските дефиниции, систематизации, обобщения и

извеждане на сравнителни предимства, които могат да бъдат открити предимно в гл. 1 и гл. 2 на изследването“. Все пак по отношение на „практическият аспект“ на резултатите е направен опит за по-добре обмислено представяне.

Основните теоретични резултати от различните анализи в процеса на работата са обобщено изложени в края на първа и втора глави под формата на изводи. Множество обобщения и изводи се съдържат и в други части на изложението. В третата глава те следват всеки отделно разглеждан аспект на прилагания модел за оценка на публични програми спрямо програмата „Оптимизация на училищната мрежа“.

В обобщен формат основните теоретични резултати биха могли да се представят по следния начин:

- Задълбочен анализ на процеса на изпълнение на публични програми и систематизирано проследяване на развитието на различните им управленски парадигми;
- Дефиниране на същностните характеристики на мрежовото управление като закономерен резултат от сложните съвременни условия и ограниченията на останалите управленски модели;
- Обосноваване на потребността от конвергиране на програмния и мрежовия подход в изпълнението и оценката на различни публични програми;
- Аргументиране на необходимостта от адаптиране на публичните мрежи за реализиране на политики.

В същия формат биха могли да се изложат и основните практико-приложни резултати:

- Конструирание и апробиране на мрежов модел за управление и оценка на конкретна публична програма в сферата на образованието, реализирана в периода 2007 – 2017 г.;
- Изработване на инструктивен модел (с конкретни елементи и последователност от стъпки) за мрежова оценка на публичната програма;
- Реализиране на традиционна оценка и алтернативен мрежов анализ на избраната програма, въз основа на публично достъпни данни;
- Доказване предимствата на предлагания алтернативен модел.

Изследователската методология е подробно описана в уводната част на дисертацията и е адекватно приложена в процеса на работата. Тя представлява подходящ набор от взаимодопълващи се аналитични инструменти като – задълбочено проучване и анализ на чуждестранна

литература, обширен обзор на български изследвания, свързани с темата; емпиричен анализ на информационни масиви; сравнителен анализ на политики и добри практики; моделиране на функции и процеси; верифициране на моделни решения. Допълнителни методологически пояснения са приложени към описанията на различните изследователски дейности в отделните глави.

Поставените задачи към всяка от четирите хипотези са изпълнени в много висока степен. Целта на дисертационния труд може да се счита за постигната, тъй като въз основа на проведените проучвания и направените теоретични обобщения и изводи, действително е разработен и апробиран алтернативен мрежови подход при анализа на изпълнението на конкретна публична програма, с което са доказани и неговите предимства пред традиционния управленски модел.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Дисертантът е представил научните приноси от работата си във формата на теоретични „новости“ и практически „нови идеи“. Те са реални, изведени са от проведените изследвания, доказват се от постигнатите резултати и имат значителна теоретична и практико-приложна стойност. Същевременно обаче, приносните моменти се нуждаят от по-подробно изложение (особено теоретическите) и от по-прецизно формулиране.

Основните теоретични приноси, както вече беше посочено, се откриват предимно в първа и втора глава на дисертационния труд. Те могат да бъдат сведени до следното:

- систематизиране и проследяване еволюцията на формите на управление на публични програми с откриване на закономерности и извеждане на сравнителни предимства и недостатъци на установените модели;
- съдържателно изясняване на особеностите на конвергенцията на програмния и мрежовия подходи;
- предлагане на авторски дефиниции на редица ключови понятия като „мрежово управление“, „мрежова оценка“ и други;
- адаптиране на теорията за публичните мрежи към мрежовото управление и мрежова оценка на публични програми.

Основните научно-приложни приноси се съдържат в трета глава и се изразяват най-вече в следното:

- създаване на иновативен модел за управление и оценка на публична програма;

- конструиране на алгоритъм за неговото операционализиране;
- апробиране на формат за мрежова оценка („мрежова пътека“) на конкретна програма от образователния сектор.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Дисертантът е реализирал 6 публикации въз основа на своята работа върху дисертацията. Две от тях са статии в научни списания (едното от които е реферирано от световната информационна база Web of Science) – „Етика и етично поведение в оценяването на изпълнението на публичните програми“ (2017 г.) и „Програмно бюджетиране и управление на бюджета на местно ниво“ (2018 г.). Останалите 4 представляват научни доклади, изнесени на докторантски четения и публикувани в сборници на ИК на УНСС. Това са: „Електронното правителство и изпълнението на програми в сферата на публичните услуги“ (2017 г.), „Местно самоуправление и програмно бюджетиране“ (2018 г.), „Дигитализация на процесите в публичната мрежа“ (2019 г.) и „Основни характеристики на мрежовото управление в публичния сектор“ (2020 г. – под печат). Всички посочени публикации третираат проблеми, които представляват съществени аспекти на разглежданата в дисертацията проблематика. Чрез тях са оповестени важни изследователски резултати, като по този начин те са направени достъпни за заинтересовани страни, пряко или косвено ангажирани с изследваната тематика.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът съдържа общо 45 страници, включително справка за приносните моменти и списък на публикациите по темата. Той представлява синтезирано изложение на дисертационния труд с използване на подходящи таблици и фигури за онагледяване и доказване на основните изследователски резултати. Изложението улеснява възприемането на проведеното изследване във всичките му детайли и особености и демонстрира начина, по който се достига до крайните обобщения и изводи – надлежно изложени в края на автореферата. Като цяло, авторефератът адекватно представя съдържанието на разработената дисертация и дава ясна представа за извършената изследователска работа, както и за постигнатите теоретични и практико-приложни резултати.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Като цяло работата на докторанта е впечатляваща със своя обем, особено по отношение на проучената чуждоезикова литература, детайлната разработка на всички важни аспекти на изследването,

респективно тяхното подробно представяне в основния текст на дисертацията, а също и огромния арсенал от илюстративни или доказателствени инструменти като таблици, фигури и графики. Все пак биха могли да се направят няколко критични забележки и препоръки. В бъдещата научна работа е необходимо да се прави по-отчетливо диференциране на постигнатите „научни резултати“ и „приносните моменти“ в тях. Освен това би било добре формулировките им да бъдат по-прецизни и по-систематизирано представени. Силно препоръчително е също така да се търсят по-широки и престижни форуми за научна изява (включително международни), чрез които изследователските резултати да бъдат оповестени както пред специализирана научна аудитория, така и сред ръководещите и изобщо практикуващите в публичната сфера. Отчитайки познанията на дисертанта по английски език и уменията му да проучва и използва чуждестранна литература, считам че е напълно във възможностите му да публикува в престижни чуждоезикови издания, както и да участва пълноценно в международни научни форуми.

Накрая бих искал да задам един принципен и един по-конкретен въпрос:

1. Как вижда авторът в обозримо бъдеще развитието и използването на мрежовия подход в управлението на публичните програми у нас?
2. За тестваната програма, при верификацията се утвърждава тезата за използването на наредена публична мрежа от формален тип (с. 210). Може ли и ако отговорът е „да“ – кога е възможно да се премине към формирането и на други мрежи като резултат от демократизацията на управлението?

8. Заключение

Въз основа на разработената дисертация и демонстрираните в нея знания, умения и компетентности за провеждане на научно-изследователска работа и способности за популяризиране на научни резултати, считам категорично, че докторант Ивайло Петров Илиев отговаря на посочените в ЗРАСРБ, Правилника за приложението му и Вътрешните правила на Университета за национално и световно стопанство критерии и условия за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по научната специалност „Организация и управление извън сферата на материалното производство (публична администрация)“.

10 май 2020 г., Благоевград

Подпис: .....